

Vergaderjaar 2020–2021

21 501-02

Raad Algemene Zaken en Raad Buitenlandse Zaken

DB

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 16 juni 2021

De vaste commissie voor Europese Zaken¹ heeft in haar vergadering van 13 april 2021 gesproken over de brief van de Minister van Buitenlandse Zaken van 9 april 2021 inzake de geannoteerde agenda van de Raad Algemene Zaken (RAZ) van 20 april 2021.²

Naar aanleiding hiervan heeft zij de Minister van Buitenlandse Zaken op 23 april 2021 een brief gestuurd met vragen van de GroenLinks-fractie. De leden van de PvdA-fractie hebben zich bij deze vragen aangesloten.

De Minister heeft op 15 juni 2021 gereageerd.

De commissie brengt bijgaand verslag uit van het gevoerde schriftelijk overleg.

De griffier van de vaste commissie voor Europese Zaken,
Bergman

¹ Samenstelling:

Essers (CDA), Koffeman (PvdD), Backer (D66), Faber-van de Klashorst (PVV), Van Apeldoorn (SP) (*ondervoorzitter*), De Boer (GL), Van Dijk (SGP), Koole (PvdA), Oomen-Ruijten (CDA) (*voorzitter*), Stienen (D66), De Bruijn-Wezeman (VVD), Van Rooijen (50PLUS), arbouw (VVD), Van Ballekom (VVD), Beukering (Fractie-Nanninga), Bezaan (VVD), Frentrop (FVD), Geerdink (VVD), Huizinga-Heringa (CU), Karimi (GL), Otten (Fractie-Otten), Vendrik (GL), Vos (PvdA), Van Wely (Fractie-Nanninga), Raven (OSF)

² Kamerstukken I, 2020–2021, 21 501-02, CQ.

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR EUROPESE ZAKEN

Aan de Minister van Buitenlandse Zaken

Den Haag, 23 april 2021

De vaste commissie voor Europese Zaken heeft in haar vergadering van 13 april 2021 gesproken over uw brief van 9 april 2021 inzake de geannoteerde agenda van de Raad Algemene Zaken (RAZ) van 20 april 2021.³ De commissie heeft gelegenheid gegeven tot het stellen van vragen. De leden van de **GroenLinks**-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de Raad Algemene Zaken van 20 april 2021 en zij hebben enkele vragen met betrekking tot de landenspecifieke rechtsstatelijkheidsdialoog van Griekenland en Spanje. De leden van de **PvdA**-fractie sluiten zich hierbij aan.

Vragen met betrekking tot Griekenland

U geeft aan zorgen te hebben over het toenemend aantal aanvallen op ngo's die werken met vluchtelingen en migranten in Griekenland. In het rechtsstatelijkheidsrapport van Griekenland wordt ook aangegeven dat ngo's op het gebied van onder andere asiel en migratie te maken hebben met toenemende regelgeving met betrekking tot registratie en certificering. Onder andere Amnesty International en de «Expert Council on NGO Law» van de Raad van Europa hebben zich uitgesproken tegen deze toegenomen regelgeving, omdat het de onafhankelijkheid van deze ngo's kan ondermijnen en de ruimte voor hun werk kan beperken.⁴ De leden van de GroenLinks-fractie vinden dit zeer zorgwekkende ontwikkelingen. Kunt u toezeggen dat Nederland het belang van de vrijheid van ngo's (in o.a. het migratie- en asielgebied) in Griekenland naar voren zal brengen in de rechtsstatelijkheidsdialoog en eventuele toekomstige dialogen? Hoe beoogt u dit te doen?

Deze leden zijn voorts verbaasd dat er in het rechtsstatelijkheidsrapport van Griekenland niet wordt gesproken over de situatie van asielzoekers en vluchtelingen in Griekenland. Rechtsstatelijkheid draait immers ook om gelijkheid van de bevolking en heeft sterke raakvlakken met fundamentele rechten. Deelt u het standpunt van de aan het woord zijnde leden dat de situatie van de tienduizenden asielzoekers die in kampen op de Griekse eilanden verblijven in de rechtsstatelijkheidsdialoog van Griekenland meegenomen dient te worden? Hoe duidt u de positie van de regering op dit punt? Nederland draagt zelf vanwege onder andere de opvangomstandigheden al tijden geen asielzoekers meer over aan Griekenland in het kader van de Dublinverordening, omdat dit een mogelijk risico op onmenselijke behandeling (artikel 3 EVRM) zou betekenen. Bent u het met deze leden eens dat (overbevolkte) vluchtelingenkampen geen structurele oplossing zijn voor de opvang van asielzoekers? Hoe ziet de regering haar eigen rol in het oplossen van dit probleem? Onderschrijft u dat het overnemen van asielzoekers uit deze kampen – zonder enorm restrictieve

³ Kamerstukken I, 2020–2021, 21 501-02, CQ.

⁴ Rapport Amnesty International «Greece: Regulation of NGOs working on migration and asylum threatens civic space», 31 juli 2020: <https://www.amnesty.org/en/documents/eur25/2821/2020/en/>; Addendum bij de Opinie «Greek Legislation on the registration and certification of Greek and foreign NGOs Expert Council on NGO Law» van de Raad van Europa, 23 November 2020: https://www.coe.int/en/web/special-representative-secretary-general-migration-refugees/newsletter-november-2020/-/asset_publisher/cVKOAoroBOTl/content/expert-council-on-ngo-law-calls-greece-to-revoke-restrictions-on-the-registration-and-certification-of-ngos?_101_INSTANCE_cVKOAoroBOTl_viewMode=view/

voorwaarden zoals we deze bij de Moriadeal zagen – noodzakelijk is om op korte termijn de situatie te verlichten?

Zoals de leden van de GroenLinks-fractie eerder al stelden is gelijke behandeling een onderdeel van rechtsstatelijkheid. Echter, het meest recente rapport van de Asylum Information Database (AIDA) over Griekenland stelt het volgende: «[...], *administrative and bureaucratic barriers, lack of state-organised actions in order to address their particular situation, non-effective implementation of the law, and the impact of the economic crisis prevent international protection holders from the enjoyment of their rights, which in some cases may also constitute a violation of the principle of equal treatment*». ⁵ Het recht op onderdak en sociale zekerheid wordt voor statushouders in Griekenland vaak niet nagekomen. Bent u het met deze leden eens dat deze ongelijke behandeling in de rechtsstatelijkheidsdialoog met Griekenland terug moet komen? De leden van de GroenLinks-fractie verzoeken de regering om zich in te zetten deze problemen in de dialoog te bespreken, op dit onderwerp constructieve voorstellen te doen, en de Kamer hierover te informeren.

Wat zal uw inzet zijn om dit probleem in huidige of toekomstige dialogen bij Griekenland aan te kaarten, en oplossingen te vinden?

Vragen met betrekking tot Spanje

De leden van de GroenLinks-fractie willen graag aandacht vragen voor een recente brief van drie Spaanse juridische verenigingen, te weten de *Asociación Profesional de la Magistratura*, de *Asociación Judicial Francisco de Vitoria*, en de *Foro Judicial Independiente*.⁶ In deze brief drukken de verenigingen namens hun leden zorgen uit over de ontwikkelingen in Spanje met betrekking tot de positie van de Raad voor de Rechtspraak. De verenigingen stellen dat het Spaanse voorstel om de benodigde meerderheid voor het kiezen van een lid van de Raad voor de Rechtspraak te verlagen naar een absolute meerderheid zal leiden tot een compleet politiek gedomineerde Raad, waarmee de partijen die de meerderheid hebben in het parlement ook controle hebben over de rechtspraak. Deze politisering van de Raad wordt volgens de verenigingen verder duidelijk in het al doorgevoerde voorstel om de Raad niet toe te staan hooggeplaatste justitiële functionarissen aan te stellen zolang de termijn van de Raad verlopen is. Hiermee wordt deze belangrijke functie van de Raad tot stilstand gebracht totdat een nieuwe Raad is verkozen, waarin politieke afhankelijkheid van leden mogelijk sterker aanwezig zal zijn.

De leden van de GroenLinks-fractie achten het zeer zorgwekkend dat het Spaanse bestuursorgaan van de rechterlijke macht toenemend politiek beheerst wordt. Dit is volledig in strijd met de rechtsstatelijkheidsbeginselen waar de EU op gebouwd is. U geeft in de geannoteerde agenda van de RAZ aan «met aandacht de ontwikkelingen ten aanzien van de wijze van benoeming van leden van de Raad voor de Rechtspraak» te volgen. Kunt u verder duiden hoe Nederland zich in de Raad inzet voor het beschermen van de onafhankelijkheid van de rechtspraak in Spanje?

De bovengenoemde Spaanse juridische verenigingen vragen in hun brief aan de Commissie om:

⁵ Asylum Information Database van ECRE, landenrapport Griekenland, juni 2020, p. 217: <https://asylumineurope.org/reports/country/greece/content-international-protection/housing/>

⁶ Brief van 6 april 2021, Exposure of a situation of clear risk of a grave breach of the rule of law in Spain, <https://confilegal.com/wp-content/uploads/2021/04/European-Comission.pdf>

- a. aan te dringen op juridische hervormingen in Spanje om de rechtsstaat te bewaren
- b. toepassing van onderzoek en maatregelen zoals bedoeld in verordening EU 2020/2092 te overwegen
- c. bij gebrek aan verbeteringen in de situatie, een procedure zoals bedoeld in artikel 7 van TEU toe te passen.

Kunt u een appreciatie geven van deze stappen? En hoe ziet u de rol van Nederland in het aandringen op rechtsstatelijke verbeteringen in Spanje met betrekking tot de benoeming van de Raad voor de Rechtspraak? Deze leden verzoeken de regering om bij de Commissie aan te dringen op het nemen van deze stappen indien de situatie in Spanje niet verbetert, en de Kamer hierover te informeren.

De commissie voor Europese Zaken ziet uit naar uw reactie en ziet deze graag binnen vier weken na dagtekening van deze brief tegemoet.

Voorzitter van de vaste commissie voor Europese Zaken,
M.G.H.C. Oomen-Ruijten

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 15 juni 2021

Hierbij doe ik u de beantwoording toekomen op de vragen d.d. 23 april jl. van de vaste commissie voor Europese Zaken inzake de geannoteerde agenda van de Raad Algemene Zaken (RAZ) van 20 april 2021.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
S.A.M. Kaag

Vragen met betrekking tot Griekenland

U geeft aan zorgen te hebben over het toenemend aantal aanvallen op ngo's die werken met vluchtelingen en migranten in Griekenland. In het rechtsstatelijkheidsrapport van Griekenland wordt ook aangegeven dat ngo's op het gebied van onder andere asiel en migratie te maken hebben met toenemende regelgeving met betrekking tot registratie en certificering. Onder andere Amnesty International en de «Expert Council on NGO Law» van de Raad van Europa hebben zich uitgesproken tegen deze toegenomen regelgeving, omdat het de onafhankelijkheid van deze ngo's kan ondermijnen en de ruimte voor hun werk kan beperken.⁷ De leden van de GroenLinks-fractie vinden dit zeer zorgwekkende ontwikkelingen. Kunt u toezeggen dat Nederland het belang van de vrijheid van ngo's (in o.a. het migratie- en asielgebied) in Griekenland naar voren zal brengen in de rechtsstatelijkheidsdialoog en eventuele toekomstige dialogen? Hoe beoogt u dit te doen?

Antwoord:

Op de Raad Algemene Zaken van 20 april jl. vond een rechtsstatelijkheidsdialoog plaats met vijf lidstaten, te weten Duitsland, Ierland, Griekenland, Spanje en Frankrijk. Het Voorzitterschap had in de voorbereiding op deze Raad de lidstaten verzocht om het aantal interventies te beperken tot twee of drie van deze vijf lidstaten. In goed onderling overleg van de Benelux-landen is vervolgens besloten om te interveniëren richting Duitsland, Ierland en Griekenland. Uit deze keuze spreekt het belang dat de drie landen hechtten aan de dialoog met Griekenland over de rechtsstaat. In de interventie die België namens de Benelux uitsprak, is ten aanzien van Griekenland met name de aandacht uitgegaan naar de hervormingen van het Grieks justitieel bestel, en de moord op de Griekse journalist Giorgos Karaivaz. In zijn toelichting is Griekenland wel nader ingegaan op de vrijheid van NGO's, ook op migratie- en asielterrein. Daarbij merkt het kabinet op dat de onderwerpen migratie en asiel als zodanig niet vallen onder de reikwijdte van het Rechtsstaatrapport. Dat ziet immers uitsluitend op vier pijlers: het justitieel bestel, corruptiebestrijding, mediapluriformiteit, en overige institutionele zaken op het terrein van macht en tegenmacht. Wel komt de positie van NGO's in enkele landenhoofdstukken aan de orde waar deze raakt aan intentionele zaken op het terrein van macht en tegenmacht. Nederland zal dit specifieke thema in de volgende rapporten nauwgezet blijven volgen, en waar opportuun opbrengen in de dialoog over de rechtsstaat met de lidstaten die het aangaat.

Deze leden zijn voorts verbaasd dat er in het rechtsstatelijkheidsrapport van Griekenland niet wordt gesproken over de situatie van asielzoekers en vluchtelingen in Griekenland. Rechtsstatelijkheid draait immers ook om gelijkheid van de bevolking en heeft sterke raakvlakken met fundamentele rechten. Deelt u het standpunt van de aan het woord zijnde leden dat de situatie van de tienduizenden asielzoekers die in kampen op de Griekse eilanden verblijven in de rechtsstatelijkheidsdialoog van Griekenland

⁷ Rapport Amnesty International «Greece: Regulation of NGOs working on migration and asylum threatens civic space», 31 juli 2020: <https://www.amnesty.org/en/documents/eur25/2821/2020/en/>; Addendum bij de Opinie «Greek Legislation on the registration and certification of Greek and foreign NGOs Expert Council on NGO Law» van de Raad van Europa, 23 November 2020: https://www.coe.int/en/web/special-representative-secretary-general-migration-refugees/newsletter-november-2020/-/asset_publisher/cVKOAoroBOTl/content/expert-council-on-ngo-law-calls-greece-to-revoke-restrictions-on-the-registration-and-certification-of-ngos?_101_INSTANCE_cVKOAoroBOTl_viewMode=view/

meegenomen dient te worden? Hoe duidt u de positie van de regering op dit punt? Nederland draagt zelf vanwege onder andere de opvangomstandigheden al tijden geen asielzoekers meer over aan Griekenland in het kader van de Dublinverordening, omdat dit een mogelijk risico op onmenselijke behandeling (artikel 3 EVRM) zou betekenen. Bent u het met deze leden eens dat (overbevolkte) vluchtelingenkampen geen structurele oplossing zijn voor de opvang van asielzoekers? Hoe ziet de regering haar eigen rol in het oplossen van dit probleem? Onderschrijft u dat het overnemen van asielzoekers uit deze kampen – zonder enorm restrictieve voorwaarden zoals we deze bij de Moriadeal zagen – noodzakelijk is om op korte termijn de situatie te verlichten?

Antwoord:

Zoals hierboven toegelicht vallen de onderwerpen migratie en asiel als zodanig niet onder de reikwijdte van het Rechtsstaatsrapport.

Het kabinet is het verder met de GroenLinks-fractie eens dat een vluchtelingenkamp geen structurele oplossing is voor de opvang van een asielzoeker. De situatie in de Griekse kampen is nog altijd zorgelijk. Er wordt vanuit de Griekse autoriteiten, gezamenlijk met de Europese Commissie en met steun van andere lidstaten hard gewerkt om structurele verbeteringen door te voeren, de situatie in de opvangkampen in Griekenland te verbeteren, en de asielprocedures te verbeteren. Zo is het de Griekse autoriteiten gelukt om de druk op de eilanden het afgelopen jaar te verlichten. Er verblijven momenteel circa 11.634 vluchtelingen en migranten op de Griekse eilanden, vergeleken met ca. 40.000 personen vorig jaar. De Griekse autoriteiten hebben in 2020 31.754 vluchtelingen en migranten naar het vasteland overgebracht.

Voor verbetering van de omstandigheden op de Griekse eilanden zetten de Griekse autoriteiten en de Commissie in op de aanleg van nieuwe, verbeterde opvangfaciliteiten. Voor de bouw van de vijf nieuwe «Multi Purpose Reception and Identification Centres» (MPRIC's) is EUR 300 miljoen uitgetrokken door de Commissie. De EU Taskforce brengt alle onderdelen van de Europese Commissie en Europese agentschappen samen die een rol hebben bij opvang, asiel en terugkeer van asielzoekers en irreguliere migranten op Lesbos. Daarnaast werkt deze Taskforce intensief samen met internationale organisaties als IOM en UNHCR, maar ook (lokale) ngos om te zorgen dat de inzet zo goed als mogelijk wordt gecoördineerd met het doel om de opvang op Lesbos structureel te verbeteren. Het kabinet levert experts aan deze Taskforce om dit verder te bevorderen.

Zoals vaker gedeeld met de Tweede Kamer draagt Nederland daarnaast ook bij door o.a. financiële bijdragen aan ngo's (o.a. EUR 500.000 regionale appeal Federatie van Rode Kruis- en Rode Halve Maanverenigingen (IFRC) via het Nederlandse Rode Kruis, en EUR 1 mln aan UNICEF, EUR 750.000 ter ondersteuning van UNICEF en IRC (via Stichting Vluchteling), een medische hospitaier en het Grieks-Nederlands samenwerkingsverband om de situatie voor amv's te verbeteren). De inzet van de Europese Commissie, Griekse autoriteiten en lidstaten heeft ervoor gezorgd dat de situatie in de opvangkampen verbeterd is. Het is echter ook noodzakelijk om perspectief voor integratie in Griekenland te verbeteren voor statushouders.

In lijn met de motie Voordewind c.s.⁸ heeft het kabinet zich ingespannen om invulling te geven aan het herplaatsingsaanbod naar aanleiding van de humanitaire noodsituatie als gevolg van de branden in Moria. Over de herplaatsingsinzet van dit kabinet is de Kamer geïnformeerd, als ook over de wijze waarop het herplaatsingsaanbod tot stand is gekomen en later is ingevuld.⁹ Het kabinet is niet voornemens een additioneel herplaatsingsaanbod te doen, mede met het oog op zijn demissionaire status en de hierover gemaakte afspraken met de Kamer.

Zoals de leden van de GroenLinks-fractie eerder al stelden is gelijke behandeling een onderdeel van rechtsstatelijkheid. Echter, het meest recente rapport van de Asylum Information Database (AIDA) over Griekenland stelt het volgende: «[...], *administrative and bureaucratic barriers, lack of state-organised actions in order to address their particular situation, non-effective implementation of the law, and the impact of economic crisis prevent international protection holders from the enjoyment of their rights, which in some cases may also constitute a violation of the principle of equal treatment*». ¹⁰ Het recht op onder andere onderdak en sociale zekerheid wordt voor statushouders in Griekenland vaak niet nagekomen. Bent u het met deze leden eens dat deze ongelijke behandeling in de rechtsstatelijkheidsdialoog met Griekenland terug moet komen? De leden van de GroenLinks-fractie verzoeken de regering om zich in te zetten deze problemen in de dialoog te bespreken, op dit onderwerp constructieve voorstellen te doen, en de Kamer hierover te informeren.

Wat zal uw inzet zijn om dit probleem in huidige of toekomstige dialogen bij Griekenland aan te kaarten, en oplossingen te vinden?

Antwoord:

Zoals hierboven reeds aangegeven, is in de interventie die België namens de Benelux-landen uitsprak ten aanzien van Griekenland met name de aandacht uitgegaan naar de hervormingen van het Grieks justitieel bestel, en de moord op de Griekse journalist Giorgos Karaivaz.

Zoals hierboven toegelicht vallen de onderwerpen migratie en asiel als zodanig niet onder de reikwijdte van het Rechtsstaat-rapport.

De leden van de GroenLinks-fractie willen graag aandacht vragen voor een recente brief van drie Spaanse juridische verenigingen, te weten de *Asociación Profesional de la Magistratura*, de *Asociación Judicial Francisco de Vitoria*, en de *Foro Judicial Independiente*.¹¹ In deze brief drukken de verenigingen namens hun leden zorgen uit over de ontwikkelingen in Spanje met betrekking tot de positie van de Raad voor de Rechtspraak. De verenigingen stellen dat het Spaanse voorstel om de benodigde meerderheid voor het kiezen van een lid van de Raad voor de Rechtspraak te verlagen naar een absolute meerderheid zal leiden tot een compleet politiek gedomineerde Raad, waarmee de partijen die de meerderheid hebben in het parlement ook controle hebben over de rechtspraak. Deze politisering van de Raad wordt volgens de verenigingen

⁸ Kamerstuk II, vergaderjaar 2020–2021, 35 570 VI, nr. 65

⁹ Kamerstuk II, vergaderjaar 2020–2021, 27 062, nr. 115

Kamerstuk II, vergaderjaar 2020–2021, 27 062 nr. 121

¹⁰ Asylum Information Database van ECRE, landenrapport Griekenland, juni 2020, p. 217:

<https://asylumineurope.org/reports/country/greece/content-international-protection/housing/>

¹¹ Brief van 6 april 2021, Exposure of a situation of clear risk of a grave breach of the rule of law in Spain, <https://confi.legal.com/wp-content/uploads/2021/04/European-Comission.pdf>

verder duidelijk in het al doorgevoerde voorstel om de Raad niet toe te staan hooggeplaatste justitiële functionarissen aan te stellen zolang de termijn van de Raad verlopen is. Hiermee wordt deze belangrijke functie van de Raad tot stilstand gebracht totdat een nieuwe Raad is verkozen, waarin politieke afhankelijkheid van leden mogelijk sterker aanwezig zal zijn.

De leden van de GroenLinks-fractie achten het zeer zorgwekkend dat het Spaanse bestuursorgaan van de rechterlijke macht toenemend politiek beheerst wordt. Dit is volledig in strijd met de rechtsstatelijkheidsbeginselen waar de EU op gebouwd is. U geeft in de geannoteerde agenda van de RAZ aan «met aandacht de ontwikkelingen ten aanzien van de wijze van benoeming van leden van de Raad voor de Rechtspraak» te volgen. Kunt u verder duiden hoe Nederland zich in de Raad inzet voor het beschermen van de onafhankelijkheid van de rechtspraak in Spanje?

De bovengenoemde Spaanse juridische verenigingen vragen in hun brief aan de Commissie om:

- a. aan te dringen op juridische hervormingen in Spanje om de rechtsstaat te bewaren
- b. toepassing van onderzoek en maatregelen zoals bedoeld in verordening EU 2020/2092 te overwegen
- c. bij gebrek aan verbeteringen in de situatie, een procedure zoals bedoeld in artikel 7 van TEU toe te passen.

Kunt u een appreciatie geven van deze stappen? En hoe ziet u de rol van Nederland in het aandringen op rechtsstatelijke verbeteringen in Spanje met betrekking tot de benoeming van de Raad voor de Rechtspraak? Deze leden verzoeken de regering om bij de Commissie aan te dringen op het nemen van deze stappen indien de situatie in Spanje niet verbetert, en de Kamer hierover te informeren.

Antwoord:

Het is in eerste instantie aan de Europese Commissie om te reageren op de bovengenoemde brief en de ontwikkelingen ten aanzien van de wijze van benoeming van de leden van de Spaanse Raad voor de Rechtspraak. In het Spaanse landenhoofdstuk van het aankomende Rechtsstaatrapport dat in de maand juli verwacht wordt, zal de Commissie daar naar verwachting nader op in gaan. Het kabinet volgt de ontwikkelingen op de voet, maar wil daar op dit moment niet verder op vooruit lopen. In zijn algemeenheid geldt verder dat het kabinet de Europese Commissie zal blijven aansporen om haar rol als onafhankelijk hoedster van de verdragen ook op het terrein van de rechtsstaat proactief en consequent te vervullen.